

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών

Συστήματα Παράλληλης & Κατανεμημένης Επεξεργασίας

Ενότητα: Πολυνηματικός Προγραμματισμός

Δρ. Μηνάς Δασυγένης

mdasyg@ieee.org

Εργαστήριο Ψηφιακών Συστημάτων και Αρχιτεκτονικής Υπολογιστών

<http://arch.ict.e.uowm.gr/mdasyg>

Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ψηφιακά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοπός της Ενότητας

- Η κατανόηση του προγραμματισμού με POSIX threads.

Πολυνηματικός Προγραμματισμός

- Για πολυνηματικό προγραμματισμό με χρήση της γλώσσας C, επιλέγεται στο πλαίσιο του μαθήματος η βιβλιοθήκη των νημάτων Posix Threads (Pthreads).
- Χαρακτηριστικά των Pthreads:
 - Ευρεία χρήση.
 - Όριμη υλοποίηση και πλατιά υποστήριξη από την κοινότητα.
 - Αποδοτικές υλοποιήσεις στα σύγχρονα λειτουργικά συστήματα.
 - Ικανοποιητικός βαθμός μεταφερσιμότητας.
 - Διαθέσιμη βιβλιογραφία μέσω Διαδικτύου.
 - Εύχρηστη και καλά ορισμένη προγραμματιστική διεπαφή.
- Σε Linux και MacOSX βρίσκονται προεγκατεστημένα.
- Σε Windows προτείνουμε την εγκατάσταση τους με χρήση του πακέτου:
 - Pthreads-win32 και των εργαλείων MinGW.
 - <http://sourceware.org/pthreads-win32>
 - <http://www.mingw.org>,
 - Μετά την εγκατάσταση οι εντολές θα είναι διαθέσιμες από την γραμμή εντολών.

Λειτουργικό Σύστημα

- Μέσο διασύνδεσης των χρηστών και των εφαρμογών τους με το υλικό των υπολογιστών.
- Ο χρονοδρομολογητής του λειτουργικού συστήματος αναθέτει διεργασίες στους επεξεργαστές του συστήματος.

Διεργασίες (1/2)

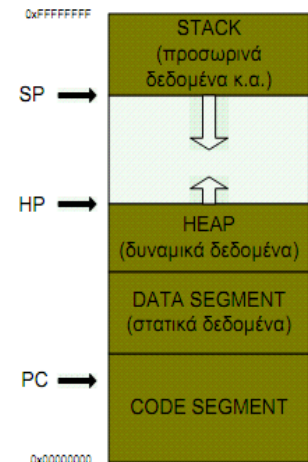
- Πρόγραμμα = Εκτελέσιμος κώδικας + δεδομένα (στατική οντότητα).
- Διεργασία = Στιγμιότυπο της εκτέλεσης ενός προγράμματος. Συλλογή από δομές δεδομένων που περιγράφουν πλήρως την διαδικασία εκτέλεσης του προγράμματος μια ορισμένη στιγμή (δυναμική οντότητα).

Διεργασίες (2/2)

Η περιγραφή μιας διεργασίας γίνεται μέσω:

- Του χώρου διευθύνσεων της (address space), δηλαδή τμήματος της κύριας μνήμης που δεσμεύεται για την διεργασία και αποτελείται από:
 - Το τμήμα κώδικα (code segment).
 - Το τμήμα δεδομένων (data segment).
 - Το τμήμα στοίβας (stack segment).
 - Το τμήμα σωρού (Heap).
- Πληροφορίες που διατηρεί το λειτουργικό σύστημα εσωτερικά (κατάσταση διεργασίας, προτεραιότητα, δεσμευμένοι πόροι, στατιστικά).
- Σαν κατάσταση διεργασίας θα αναφέρουμε κάθε στιγμιότυπο κατά στο οποίο τα παραπάνω δεδομένα έχουν συγκεκριμένες τιμές. Ειδικά θα αναφερόμαστε στην:
 - Κατάσταση μνήμης, για να περιγράψουμε την κατάσταση του χώρου διευθύνσεων.
 - Κατάσταση CPU, για να περιγράψουμε τιμές καταχωρητών όπως ο Program Counter (PC), ο Stack Pointer (SP) και άλλοι.

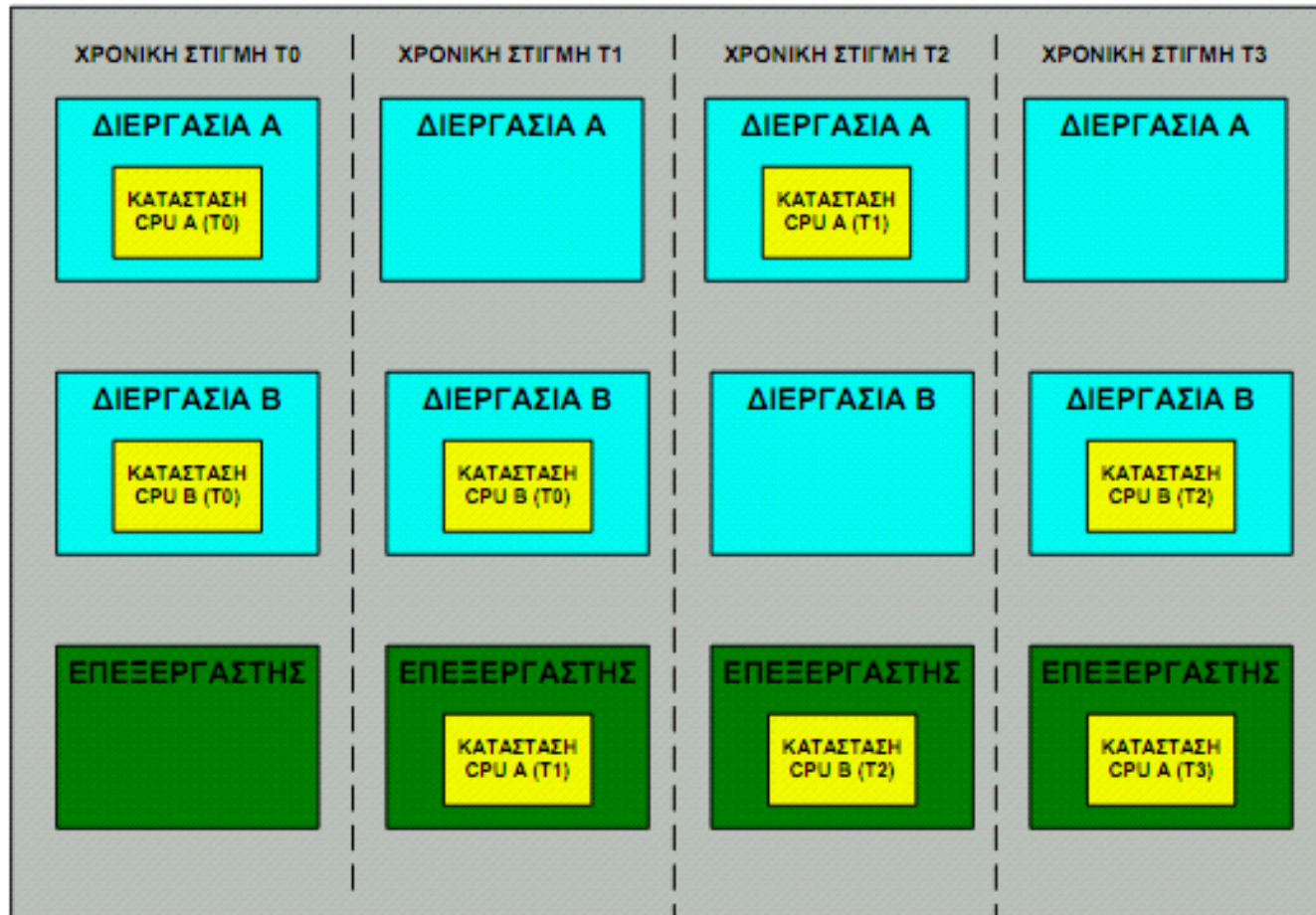

Εκτέλεση Διεργασίας (1/2)

- Για να εκτελεστεί μια διεργασία σε έναν επεξεργαστή πρέπει να φορτωθεί σε αυτόν η κατάσταση CPU της διεργασίας.
- Κατά την εκτέλεση της διεργασίας η κατάσταση CPU μεταβάλλεται.
- Για να σταματήσει η εκτέλεση μιας διεργασίας και να ξεκινήσει μια άλλη (context switching):
 - Αποθηκεύεται η κατάσταση CPU της τρέχουσας διεργασίας.
 - Φορτώνεται η κατάσταση CPU της προς εκτέλεση διεργασίας.

Εκτέλεση Διεργασίας (2/2)

Αξιοποίηση των πολυεπεξεργαστικών

- Κάθε στιγμή σε έναν επεξεργαστή εκτελείται μια διεργασία.
- Θεωρία: “Ο χρόνος μιας εφαρμογής που εκτελείται σε παράλληλο σύστημα, εξαρτάται από το βαθμό παραλληλίας”.
- Οι εφαρμογές καλούνται να εκμεταλλευτούν στο έπακρο την ύπαρξη πολυεπεξεργαστικών συστημάτων.
- Πως μπορεί να γίνει αυτό;

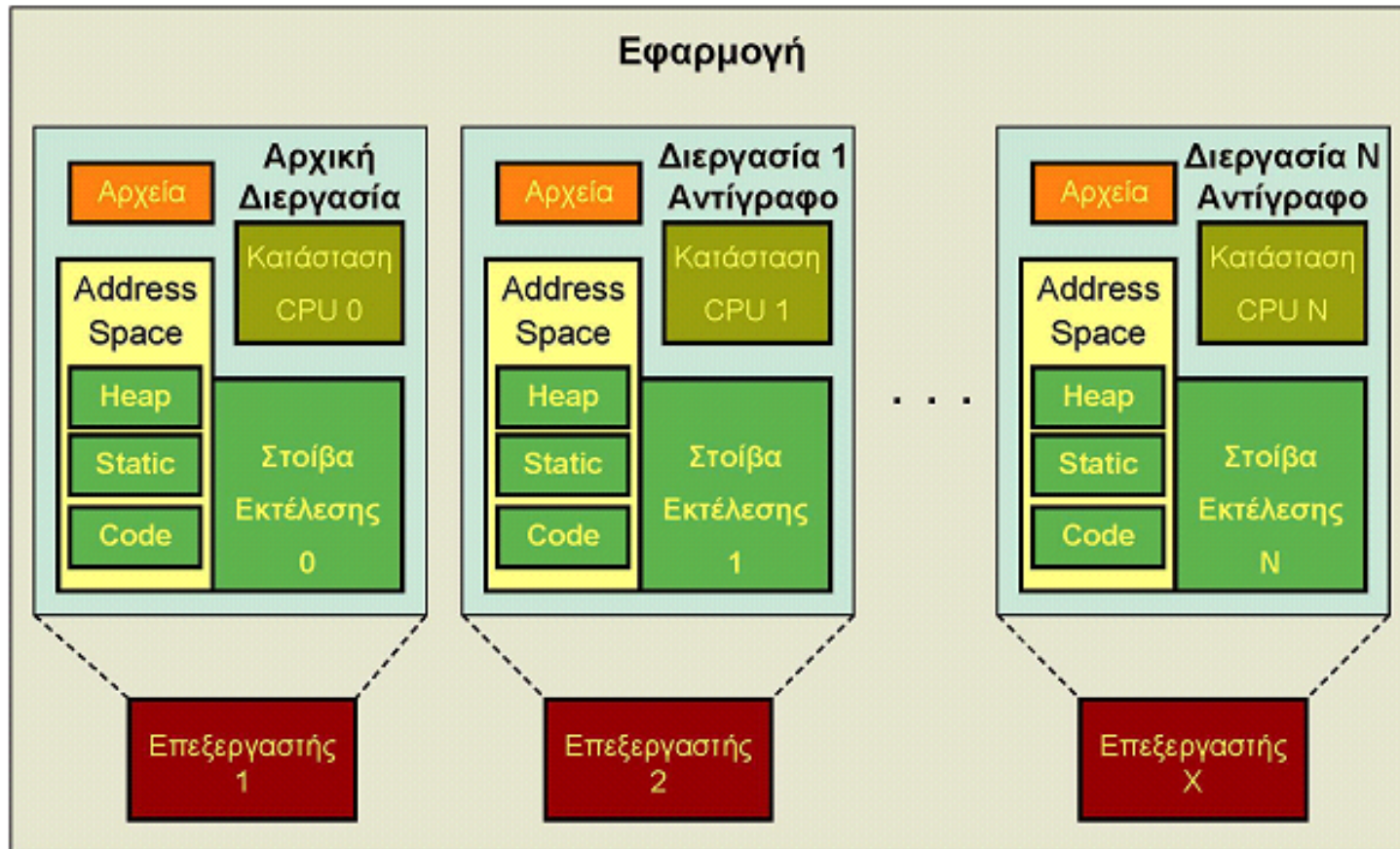

1η Λύση: Πολλαπλές Διεργασίες

- Η εφαρμογή ξεκινά με την δημιουργία μιας αρχικής διεργασίας (parent process) η οποία δημιουργεί με τη σειρά της διεργασίες- αντίγραφα (child processes).
- Σε κάθε διεργασία-παιδί ο χώρος διευθύνσεων είναι ακριβές αντίγραφο του χώρου διευθύνσεων της αρχικής διεργασίας.
- Κάθε διεργασία-παιδί αναλαμβάνει συγκεκριμένους σκοπούς της εφαρμογής και κατανέμεται σε διαφορετικό επεξεργαστή από τον αλγόριθμο δρομολόγησης, γεγονός που συνεπάγεται την παράλληλη εκτέλεση της εφαρμογής.
- Για την δημιουργία διεργασιών δείτε την κλήση συστήματος `fork()`.

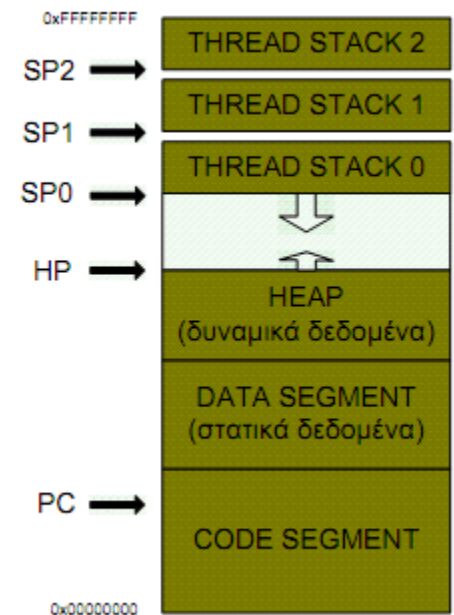

Παράλληλη εκτέλεση διεργασιών

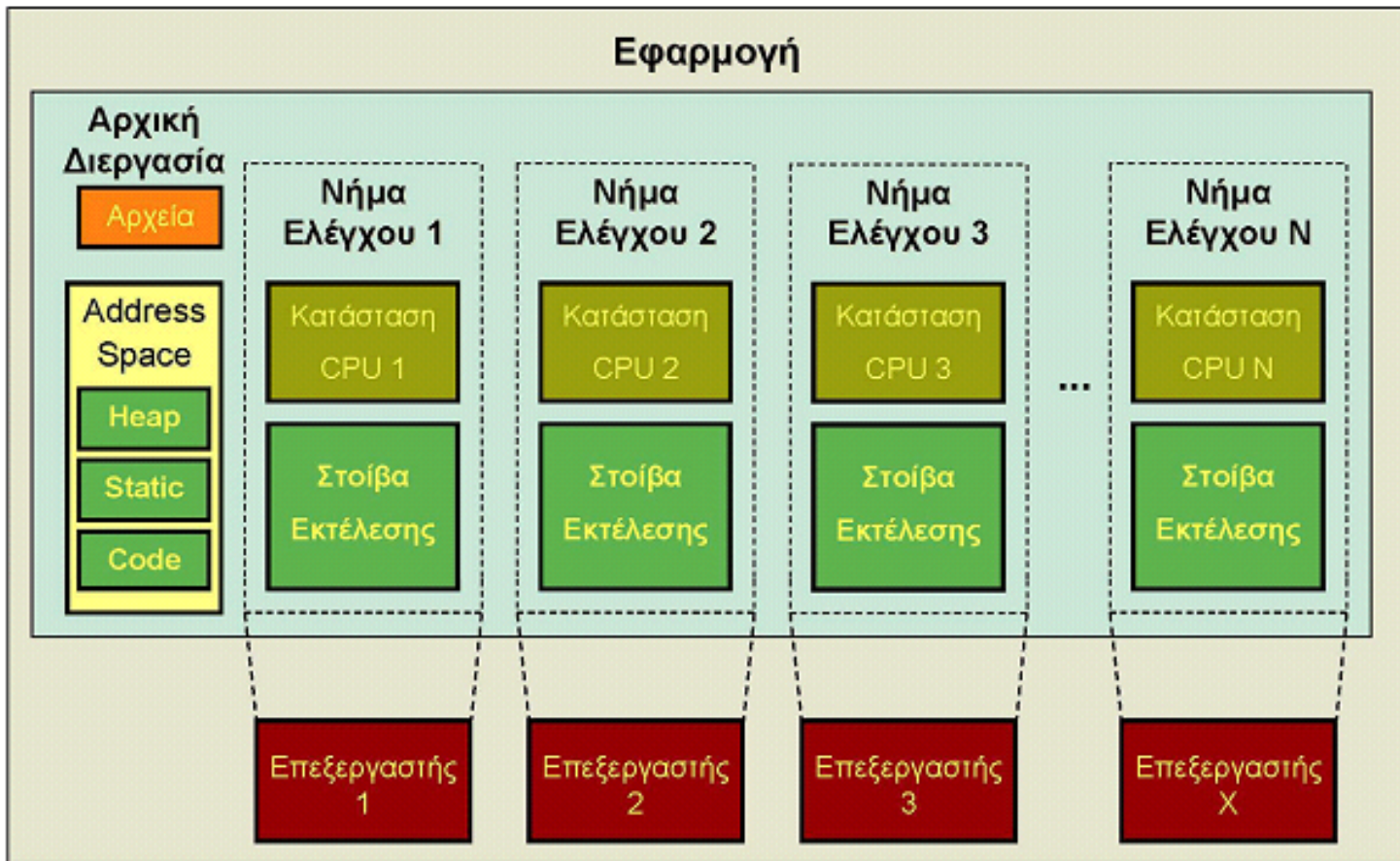

2η Λύση: Νήματα (Threads)

- Αντιγραφή και διαχωρισμός μόνο των απαραίτητων δεδομένων.
- Κοινή διαμοίραση των υπόλοιπων.
 - **Συγκεκριμένα:**
 - Μια διεργασία μπορεί να δημιουργήσει πολλαπλά νήματα, τα οποία εκτελούν μια συγκεκριμένη συνάρτηση.
 - Κάθε τέτοιο νήμα έχει ξεχωριστή κατάσταση CPU και συνεπώς όλα μπορούν να εκτελεστούν ταυτόχρονα σε διαφορετικούς επεξεργαστές.
 - Κάθε νήμα χρησιμοποιεί τον ίδιο χώρο διευθύνσεων, οπότε όλα επενεργούν στα ίδια δυναμικά και στατικά δεδομένα.
 - Για την δημιουργία νημάτων δείτε την κλήση συστήματος `pthread_create()`.

Παράλληλη εκτέλεση νημάτων

Σύγκριση διεργασιών-νημάτων (1/2)

- **Χώρος διευθύνσεων:**

- Κάθε διεργασία-παιδί έχει ξεχωριστό χώρο διευθύνσεων.
- Όλα τα νήματα έχουν κοινό χώρο διευθύνσεων.
- Τα νήματα είναι πιο βολικά στον προγραμματισμό παράλληλων εφαρμογών καθώς ανταλλάσσουν πληροφορία με απλές λειτουργίες load-store.
- Η ανταλλαγή πληροφορίας μεταξύ διεργασιών πρέπει να γίνει ρητά (πέραςμα μηνυμάτων, ορισμός κοινής μνήμης).

Σύγκριση διεργασιών-νημάτων (2/2)

- **Κόστος διαχείρισης:**
 - Οι διεργασίες είναι βαριές, η δημιουργία τους και η εναλλαγή τους απαιτούν σημαντικό χρόνο.
 - Τα νήματα είναι πιο ελαφρά, δημιουργούνται και εναλλάσσονται ταχύτερα.
 - Οι παράλληλες εφαρμογές που χρησιμοποιούν νήματα είναι ταχύτερες.
- **Μεταφερσιμότητα:**
 - Η έννοια της διεργασίας είναι έγκυρη για όλα τα λειτουργικά συστήματα.
 - Η έννοια των νημάτων παρουσιάζει διαφορές από λειτουργικό σε λειτουργικό.
 - Η υιοθέτηση του προτύπου POSIX για τα νήματα αυξάνει την μεταφερσιμότητα.

Διαχείριση διεργασιών

- Σε κάθε διεργασία που δημιουργείται ανατίθεται ένας μοναδικός αριθμός που λέγεται pid (process id):

pid_t pid;

- Μέσω του αναγνωριστικού pid ο προγραμματιστής μπορεί να ξεχωρίσει και να διαχειριστεί τις διάφορες διεργασίες.
- Μια διεργασία μπορεί να μάθει το pid της μέσω της κλήσης:

pid_t getpid(void);

Διαχείριση νημάτων

- Σύμφωνα με το πρότυπο POSIX κάθε νήμα που δημιουργείται περιγράφεται από μια δομή τύπου `pthread_t`:

`pthread_t thread;`

- Μέσω του αναγνωριστικού `pthread_t` ο προγραμματιστής μπορεί να ξεχωρίσει και να διαχειριστεί τα διάφορα νήματα.
- Ένα νήμα μπορεί να πάρει τη δομή που το περιγράφει με την κλήση:

`pthread_t pthread_self(void);`

Κύκλος ζωής διεργασιών (1/2)

- Δημιουργία:
 - Κλήση συστήματος:
pid_t fork (void);
- Όταν καλείται η `fork()` δημιουργείται ένα αντίγραφο της διεργασίας που την κάλεσε.
- Η διεργασία που την καλεί ονομάζεται διεργασία-πατέρας και αυτή που δημιουργείται διεργασία-παιδί.
- Η επεξεργασία συνεχίζεται τόσο στα παιδιά όσο και στον πατέρα, από τις εντολές που ακολουθούν την `fork()`.

Κύκλος ζωής διεργασιών (2/2)

- Για τον ομαλό τερματισμό του προγράμματος η διεργασία-πατέρας θα πρέπει να περιμένει τον τερματισμό των παιδιών:
 - Κλήση συστήματος:
pid_t waitpid(pid_t pid, int *status,int options);
 - Η διεργασία που καλεί την `waitpid()` σταματά την εκτέλεση της μέχρι η `pid` διεργασία που αναμένει να τερματίσει την εκτέλεση της.
 - Τερματισμός των παιδιών:
Κλήση **void exit(int);**
 - Η διεργασία που καλεί την `exit()` τερματίζει την εκτέλεση της.

Παράδειγμα με διεργασίες

```
void * work_function(void *);

int main(int argc, char **argv)
{
    int i=1;
    int pid, status;

    pid = fork();
    if(pid == 0){
        printf("Child\n");
        work_function((void *) i);
        exit(0);
    }

    printf("Father of %d\n", pid);

    waitpid(pid, &status, 0);

    return 0;
}
```


Κύκλος ζωής νημάτων (1/2)

- Δημιουργία:

- Κλήση:

```
int pthread_create (pthread_t * thread,  
pthread_attr_t *attr, void * (*start_routine) (void  
*), void * arg);
```

- Η κλήση αυτή κατασκευάζει ένα νέο νήμα που θα εκτελέσει τη συνάρτηση `start_routine`, με όρισμα το `arg`.
- Η δομή που περιγράφει το νέο νήμα αποθηκεύεται στο όρισμα `thread`.
- Το νέο νήμα είναι έτοιμο να εκτελεστεί αμέσως μετά τη δημιουργία του.

Κύκλος ζωής νημάτων (2/2)

- Για τον ομαλό τερματισμό του προγράμματος ένα οποιοδήποτε νήμα πρέπει να περιμένει τα υπόλοιπα να τελειώσουν:

- Κλήση:

int pthread_join(pthread_t thread, void ** ret);

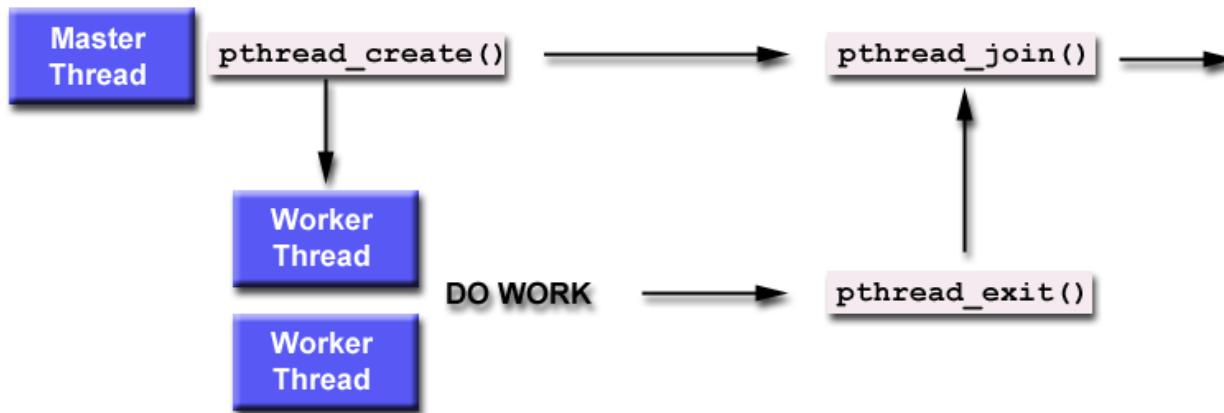
- Το νήμα που καλεί την pthread_join() σταματά την εκτέλεση του μέχρι το thread νήμα που αναμένει, να τερματίσει την εκτέλεση του. Στο όρισμα ret αποθηκεύεται η τιμή που επιστρέφει η συνάρτηση που εκτελέστηκε από το νήμα.

- Τερματισμός νημάτων:

void pthread_exit(void *);

Νήματα και pthread_join() (1/2)

- The `pthread_join()` subroutine blocks the calling thread until the specified threadid thread terminates.
- The programmer is able to obtain the target thread's termination return status if it was specified in the target thread's call to `pthread_exit()`.
- A joining thread can match one `pthread_join()` call. It is a logical error to attempt multiple joins on the same thread.
- When a thread is created, one of its attributes defines whether it is joinable or detached. Only threads that are created as joinable can be joined. If a thread is created as detached, it can never be joined.

Νήματα και pthread_join() (2/2)

- To explicitly create a thread as joinable or detached, the attr argument in the pthread_create() routine is used. The typical 4 step process is:
 - Declare a pthread attribute variable of the **pthread_attr_t** data type.
 - Initialize the attribute variable with **pthread_attr_init()**
 - Set the attribute detached status with **pthread_attr_setdetachstate()**.
 - When done, free library resources used by the attribute with **pthread_attr_destroy()**.
- The pthread_detach() routine can be used to explicitly detach a thread even though it was created as joinable.

Παράδειγμα με νήματα

```
void * work_function(void *);

int main(int argc, char **argv)
{
    int i = 1;
    pthread_t thread;

    pthread_create(&thread, NULL, workfunction, (void *) i);

    pthread_join(thread, NULL);
    printf("Child ended, exiting...\n");

    return 0;
}
```


Συγχρονισμός μεταξύ νημάτων (1/2)

- Πολύ συχνά, στις διάφορες παράλληλες εφαρμογές δημιουργείται η ανάγκη για συγχρονισμό μεταξύ των διαφόρων νημάτων.
- Για την προσπέλαση από τα διάφορα νήματα κάποιας κοινής μεταβλητής.
- Για να ειδοποιήσει κάποιο νήμα κάποιο άλλο όταν συμβεί κάποιο γεγονός:
 - Νήματα που υλοποιούν ένα pipeline.
 - Νήματα που δουλεύουν με το μοντέλο producer – consumer.
 - Όταν τα νήματα πρέπει να λειτουργήσουν σαν μια ομάδα.
 - Όταν όλα τα νήματα πρέπει να ξεκινήσουν ταυτόχρονα να εκτελέσουν μια εργασία (π.χ. παράλληλο βρόχο).

Προσπέλαση κοινής μεταβλητής χωρίς προστασία

	Νήμα 1	Νήμα 2	A	B
T0	Διάβασε B=10		A=100	B=10
T1		Διάβασε B=10	A=100	B=10
T2		Διάβασε A=100	A=100	B=10
T3	Διάβασε A=100		A=100	B=10
T4	Πρόσθεσε A=A+B		A=110	B=10
T5		Πρόσθεσε A=A+B	A=110	B=10

Αποτέλεσμα A=110

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Χάνονται κάποιες συναλλαγές

Αμοιβαίος αποκλεισμός

- Όταν δύο νήματα ανανεώνουν την ίδια μεταβλητή θα πρέπει να συγχρονίζονται κατά την διαδικασία εγγραφής.
- Αυτό ονομάζεται αμοιβαίος αποκλεισμός.
- Ο αμοιβαίος αποκλεισμός επιτυγχάνεται με την χρήση κλειδιών.
- Ένα κλειδί μπορεί να είναι κλειδωμένο ή ελεύθερο.
- Ένα νήμα πριν ανανεώσει μια κοινή μεταβλητή θα πρέπει να κλειδώσει ένα κλειδί, το οποίο θα ελευθερώσει αμέσως μετά την εγγραφή.

Προσπέλαση κοινής μεταβλητής με χρήση κλειδιού

	Νήμα 1	Νήμα 2	A	B
T0	Διάβασε B=10		A=100	B=10
T1		Διάβασε B=10	A=100	B=10
T2		Πάρε το κλειδί	A=100	B=10
T3	Πάρε το κλειδί	Διάβασε A=100	A=100	B=10
T4	Περίμενε το κλειδί	Πρόσθεσε A=A+B	A=110	B=10
T5	Περίμενε το κλειδί	Άσε το κλειδί	A=110	B=10
T6	Διάβασε A=110		A=110	B=10
T7	Πρόσθεσε A=A+B		A=120	B=10
T8	Άσε το κλειδί		A=120	B=10

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ: Δε χάνεται κάποια συναλλαγή. Το A έχει τη σωστή τιμή 120

Μεταβλητές κλειδιά - Δημιουργία

- Το πρότυπο POSIX παρέχει τον τύπο `pthread_mutex_t`, οποίος ορίζει μια μεταβλητή τύπου κλειδί.
- Οι μεταβλητές αυτού του τύπου θα πρέπει να αρχικοποιηθούν πριν χρησιμοποιηθούν:
 - Στατική αρχικοποίηση:
`pthread_mutex_t mutex = PTHREAD_MUTEX_INITIALIZER;`
 - Δυναμική αρχικοποίηση χρησιμοποιώντας την κλήση:
`int pthread_mutex_init(&mutex, NULL);`
- Ένα αρχικοποιημένο κλειδί αρχικά είναι στην κατάσταση ελεύθερο.

Μεταβλητές κλειδιά - Κλείδωμα

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να κλειδώσει μια μεταβλητή κλειδί χρησιμοποιώντας την κλήση:
- `pthread_mutex_lock (&mutex);`
- Μόλις η συνάρτηση αυτή επιστρέψει το κλειδί θα είναι σε κατάσταση “κλειδωμένο”.
- Αν το κλειδί είναι ήδη κλειδωμένο τότε το νήμα που καλεί την παραπάνω κλήση μπλοκάρεται μέχρι το κλειδί να ξαναγίνει “ελεύθερο”.
- Όταν πολλά νήματα καλούν ταυτόχρονα την κλήση αυτή, τότε μόνο ένα από αυτά θα καταφέρει να κλειδώσει το κλειδί.

Μεταβλητές κλειδιά - Απελευθέρωση

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να απελευθερώσει μια μεταβλητή κλειδί χρησιμοποιώντας την κλήση:
pthread_mutex_unlock (mutex);
- Μόλις η συνάρτηση αυτή επιστρέψει το κλειδί θα είναι σε κατάσταση “ελεύθερο”.
- Μόλις το νήμα που έχει κλειδώσει το κλειδί καλέσει την παραπάνω συνάρτηση τότε ένα από τα υπόλοιπα νήματα που έχουν μπλοκάρει (περιμένοντας το κλειδί) ξεμπλοκάρεται.
- Και πάλι ένα μόνο από τα μπλοκαρισμένα νήματα θα καταφέρει να ξανακλειδώσει το κλειδί.

Μεταβλητές κλειδιά- Κλείδωμα με έλεγχο

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να δοκιμάσει να κλειδώσει μια μεταβλητή κλειδιού χρησιμοποιώντας την κλήση:

`pthread_mutex_trylock (&mutex);`

- Αν το κλειδί είναι σε κατάσταση ελεύθερο τότε το νήμα που έκανε την κλήση θα κλειδώσει το κλειδί.
- Αν το κλειδί είναι σε κατάσταση κλειδωμένο τότε η κλήση αυτή επιστρέφει έναν ειδικό κωδικό που ενημερώνει τον χρήστη για την κατάσταση.

Μεταβλητές κλειδιά - Καταστροφή

- Για κάθε κλήση `pthread_mutex_lock` που υπάρχει στο πρόγραμμα μας, θα πρέπει να υπάρχει και η αντίστοιχη κλήση `pthread_mutex_unlock` για την ίδια μεταβλητή κλειδί.
- Αλλιώς το πρόγραμμα μας μπορεί να ανασταλεί μόνιμα (deadlock).
- Όταν μια μεταβλητή κλειδί δεν χρησιμοποιείται πια, τότε αυτή μπορεί να καταστραφεί με την κλήση:
`pthread_mutex_destroy(&mutex);`

Παράδειγμα με μεταβλητές κλειδιά

```
...
pthread_mutex_t mutex =
    PTHREAD_MUTEX_INITIALIZER;
int Global;
...

void work_function(void * arg);
{
    ...

    pthread_mutex_lock(&mutex);
    ...
    // Read/write Access Global
    // ("Critical section")
    ...
    pthread_mutex_unlock(&mutex);
    ...
}
```


Συγχρονισμός με χρήση φράγματος (1/2)

- Συγχρονισμός (κυριολεκτικά) των νημάτων σε συγκεκριμένα σημεία του προγράμματος.
- Κατά τον ορισμό ενός φράγματος ορίζεται ο αριθμός των νημάτων που πρόκειται να το χρησιμοποιήσουν.
- Όποτε κάποιο νήμα συναντήσει ένα φράγμα αναστέλλει την εκτέλεση του έως ότου να συναντήσουν το συγκεκριμένο φράγμα όλα τα υπόλοιπα νήματα που έχει οριστεί να το χρησιμοποιήσουν (πλήθος νημάτων).
- Όταν το τελευταίο νήμα συναντήσει το φράγμα, ειδοποιούνται και όλα τα υπόλοιπα να συνεχίσουν την εκτέλεση τους.
- Με αυτό τον τρόπο όλα τα νήματα συγχρονίζονται με το “πιο αργό” νήμα.
- Απλός και σε αρκετούς αλγορίθμους απαραίτητος τρόπος συγχρονισμού.
- Η επίδραση του είναι μικρή όταν το φορτίο είναι ισοκατανεμημένο.

Συγχρονισμός με χρήση φράγματος (2/2)

	Νήμα 1	Νήμα 2	Γύρος
T0	Εκτέλεση Υπολογισμού	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T1	Συνάντηση φράγματος	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T2	Αναμονή στο φράγμα	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T3	Αναμονή στο φράγμα	Εκτέλεση Υπολογισμού	N
T4	Αναμονή στο φράγμα	Συνάντηση φράγματος	-
T5	Έξοδος από το φράγμα	Έξοδος από το φράγμα	-
T6	Εκτέλεση Υπολογισμού	Εκτέλεση Υπολογισμού	N+1
T7			

- Το ταχύτερο σε αυτή τη συγκυρία νήμα 1 συγχρονίζεται με το αργότερο νήμα 2.
- Παράδειγμα χρήσης: όταν δεδομένα που παράγονται στο γύρο N είναι απαραίτητα για τον υπολογισμό κατά τον γύρο N+1 κ.ο.κ.

Υλοποίηση φραγμάτων

- Αρχικά δεν προβλεπόταν η υποστήριξη τους.
- Ορίστηκαν σε μεταγενέστερη έκδοση του προτύπου.
- Η υλοποίηση τους στα διάφορα λειτουργικά συστήματα αυτή τη στιγμή είναι προαιρετική.
- Ωστόσο στο linux/BSD διατίθεται πλέον υλοποίηση τους.
- Οι κυριότερες συναρτήσεις για χρήση φραγμάτων είναι:
- Τύπος:
 - `pthread_barrier_t bar;`
 - `int pthread_barrier_init(&bar, NULL, numOfThreads);`
 - `int pthread_barrier_wait(&bar);`
 - `int pthread_barrier_destroy(&bar);`

Συγχρονισμός μεταξύ νημάτων (2/2)

- Πολύ συχνά, στις διάφορες παράλληλες εφαρμογές δημιουργείται η ανάγκη για συγχρονισμό μεταξύ των διαφόρων νημάτων.
- Για την προσπέλαση από τα διάφορα νήματα κάποιας κοινής μεταβλητής.
- Για να ειδοποιήσει κάποιο νήμα κάποιο άλλο όταν συμβεί κάποιο γεγονός.
 - Νήματα που υλοποιούν ένα pipeline.
 - Νήματα που δουλεύουν με το μοντέλο producer –consumer.
 - Όταν τα νήματα πρέπει να λειτουργήσουν σαν μια ομάδα.
 - Όταν όλα τα νήματα πρέπει να ξεκινήσουν ταυτόχρονα να εκτελέσουν μια εργασία (π.χ. παράλληλο βρόχο).

Μεταβλητές υπό συνθήκη (1/2)

- Οι μεταβλητές υπό συνθήκη παρέχουν έναν εναλλακτικό τρόπο για συγχρονισμό μεταξύ των νημάτων.
- Σε αντίθεση με τις μεταβλητές αμοιβαίου αποκλεισμού, η χρήση των μεταβλητών υπό συνθήκη δεν έχει σαν σκοπό να εγγυηθεί την αποκλειστική πρόσβαση ενός νήματος σε δεδομένα (προστασία ενός κρίσιμου τμήματος).
- Οι μεταβλητές υπό συνθήκη αποτελούν ένα μηχανισμό ειδοποίησης μεταξύ των νημάτων.

Μεταβλητές υπό συνθήκη (2/2)

- Για να έχει νόημα η χρήση των μεταβλητών υπό συνθήκη σαν μηχανισμός ειδοποίησης θα πρέπει να συσχετίζεται, από τη μεριά του προγραμματιστή, με τον έλεγχο ορισμένων κοινών δεδομένων.
- Τα κοινά αυτά δεδομένα αποτελούν και τη συνθήκη με την οποία συσχετίζεται η μεταβλητή.
- Χωρίς τις μεταβλητές υπό συνθήκη, ο προγραμματιστής θα έπρεπε συνεχώς να ελέγχει (roll) την τιμή των δεδομένων, καταναλώνοντας πόρους από το σύστημα.
- Αποφεύγεται το συνεχές rolling στα δεδομένα, καθώς κάποιο νήμα ειδοποιεί τα ενδιαφερόμενα για την αλλαγή της τιμής των δεδομένων, μέσω μιας μεταβλητής υπό συνθήκη.

Ένα παράδειγμα (1/2)

- Έστω μια κοινή ουρά δεδομένων (queue).
- Ένα νήμα είναι απασχολημένο με την εξαγωγή στοιχείων από την ουρά.
- Όσο η ουρά είναι άδεια το νήμα θα πρέπει να περιμένει χωρίς να εκτελεί χρήσιμη εργασία.
- Στοιχεία στην ουρά τοποθετούν ορισμένα άλλα νήματα σε διάφορες στιγμές κατά την ροή του προγράμματος.

Ένα παράδειγμα (2/2)

- Συνθήκη: Η κατάσταση της κοινής ουράς δεδομένων.
- Γεμάτη ή άδεια. Ο έλεγχος μπορεί να γίνει από την μεταβλητή που αποθηκεύει το μέγεθος της ουράς.
- Το νήμα περιμένει την ειδοποίηση του για την προσθήκη στοιχείου στην ουρά μέσω μιας μεταβλητής υπό συνθήκη.
- Κάποια στιγμή ένα νήμα προσθέτει ένα στοιχείο στην ουρά και ειδοποιεί το νήμα που αναμένει, μέσω της μεταβλητής υπό συνθήκη.
- Κοινά δεδομένα – Κρίσιμα τμήματα:
 - Η μεταβλητή μεγέθους της ουράς.
 - Η κοινή ουρά δεδομένων, μέσω των πράξεων εισαγωγής, εξαγωγής στοιχείων.

Δημιουργία

- Το POSIX παρέχει τον τύπο `pthread_cond_t`, οποίος ορίζει μια μεταβλητή υπό συνθήκη.
- Και οι μεταβλητές αυτού του τύπου θα πρέπει να αρχικοποιηθούν πριν χρησιμοποιηθούν:
 - Στατική αρχικοποίηση:
`pthread_cond_t condition = PTHREAD_COND_INITIALIZER;`
 - Δυναμική αρχικοποίηση χρησιμοποιώντας την κλήση: **`int pthread_cond_init(condition);`**
- Μια μεταβλητή υπό συνθήκη χρησιμοποιείται πάντα μαζί με μια μεταβλητή τύπου κλειδί.

Αναμονή

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να περιμένει μέχρι να τεθεί μια μεταβλητή υπό συνθήκη χρησιμοποιώντας την κλήση:
pthread_cond_wait (condition, mutex);
- Η κλήση αυτή μπλοκάρει το νήμα που την καλεί μέχρι να τεθεί η μεταβλητή υπό συνθήκη.
- Η κλήση αυτή πρέπει να καλείται με την μεταβλητή κλειδί σε κατάσταση κλειδωμένο.
- Κατά την διάρκεια που το νήμα είναι μπλοκαρισμένο η μεταβλητή κλειδί απελευθερώνεται.
- Όταν η κλήση αυτή επιστρέψει το κλειδί είναι πάλι σε κατάσταση κλειδωμένο.

Γιατί χρειάζεται το κλειδί;

- Η συνθήκη, δηλαδή τα δεδομένα προς έλεγχο, είναι κοινά ανάμεσα στα νήματα (πχ το μέγεθος της ουράς).
- Η ασφαλής πρόσβαση στα κοινά δεδομένα εξασφαλίζεται με την χρήση μεταβλητών αμοιβαίου αποκλεισμού.
- Άρα μια μεταβλητή υπό συνθήκη υλοποιεί την ειδοποίηση για την αλλαγή της συνθήκης και μια μεταβλητή αμοιβαίου αποκλεισμού υλοποιεί την ασφαλής/αποκλειστική πρόσβαση στη συνθήκη.
- Επομένως στην κλήση της αναμονής μπορούν να συνδυαστούν και οι δυο χρήσεις των διαφορετικών μεταβλητών, εφόσον ούτως ή άλλως είναι αναγκαίες.

Αφύπνιση

- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να ξυπνήσει ένα νήμα που περιμένει σε κάποια μεταβλητή υπό συνθήκη με την κλήση:
pthread_cond_signal (condition);
- Ένα νήμα ελέγχου μπορεί να ξυπνήσει όλα τα νήματα που περιμένουν σε κάποια μεταβλητή υπό συνθήκη με την κλήση:
pthread_cond_broadcast (condition);
- Η κλήση αυτή ενδεχομένως καλείται με το σχετικό κλειδί σε κατάσταση κλειδωμένο. Μετά την κλήση αυτή το κλειδί πρέπει να ελευθερωθεί, έτσι ώστε η αντίστοιχη:
pthread_cond_wait να λειτουργήσει.

Προϋποθέσεις

- Για να λειτουργήσει σωστά μια μεταβλητή υπό συνθήκη, απαιτείται κατάλληλο κλείδωμα και ξεκλείδωμα της αντίστοιχης μεταβλητής κλειδί.
- Αν κληθεί η `pthread_cond_wait` χωρίς να έχει κλειδωθεί η μεταβλητή κλειδί, η συμπεριφορά της κλήσης θα είναι απρόβλεπτη.
- Εφόσον έχει δεσμευθεί, αν δεν απελευθερωθεί η μεταβλητή κλειδί μετά την κλήση `pthread_cond_signal`, η αντίστοιχη `pthread_cond_wait` δε θα μπορέσει να ξεμπλοκαριστεί.

Μεταβλητές υπό συνθήκη - Παραδείγματα

```
for(...){  
    ...  
    pthread_mutex_lock(&mutex);  
  
    count++;  
    if(count == N){  
        // wake-up thread 2  
  
        pthread_cond_signal(&condition);  
    }  
  
    pthread_mutex_unlock(&mutex);  
    ...  
    //Do work  
}
```

Νήμα 1

```
...  
pthread_mutex_lock(&mutex);  
  
while(count < N) {  
    pthread_cond_wait(&condition, &mutex);  
}  
count -= N;  
pthread_mutex_unlock(&mutex);  
...  
  
//Do work
```

Νήμα 2

Προσοχή στον επανέλεγχο της συνθήκης

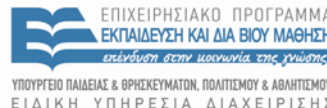
- Πάντα πρέπει να γίνεται επανέλεγχος της συνθήκης μετά από το ξεμπλοκάρισμα από την αναμονή σε μια κλήση της:
pthread_cond_wait
- Αυτό μπορεί να γίνει τοποθετώντας την `pthread_cond_wait` στο εσωτερικό ενός `while loop` στο οποίο θα ελέγχετε η συνθήκη.
- Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό διότι:
 - τα νήματα είναι ασύγχρονα. Κάποιο άλλο νήμα μπορεί να έχει προλάβει να μεταβάλει την συνθήκη.
 - Υπάρχει η (σπάνια – αλλά όχι και τόσο σπάνια) περίπτωση των συμπτωματικών ειδοποιήσεων (*spurious wakeups*). Ειδοποιήσεις οι οποίες προκαλούνται χωρίς να έχει προηγηθεί κάποιο `signal` ή `broadcast` της συγκεκριμένης μεταβλητής υπό συνθήκη από άλλο νήμα.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

